

meridiane

Premiu pentru traducere

● Societate de critică literară a Uniunii Scriitorilor din Norvegia acordă anul trecut premiul: cea mai bună carte de literatură pentru adulți, cea mai bună carte pentru copii și tineret și cea mai bună traducere literară. Pentru 2008, acest anilor premiu a fost acordat lui Steinar Lone pentru traducerea în norvegiană a cărții lui Mircea Cărmăneanu *Orbitor*, *Aripa stînga*, apărută la Ed. Boekweenen.

Jurul și-a justificat alegerea astfel: „Orbitor. Aripa stînga e prima parte a trilogiei, parțial autobiografică a lui Mircea Cărmăneanu, scriitor contemporan din România. Într-un stil încercat de emoții și mazăre, copilaria și adolescența lui Mircea la București sînt descrise astfel încît universal pierdută al primilor ani, cu toate fanteziile ciudate, revelațiile și stădile de schimbare apăsătoare care ca miază pentru cititor [...] Interesul profund al lui Steinar Lone pentru cultura și istorie în general și pentru acest scriitor român în special combinat fără îndoaială în redarea stilului original al lui Mircea Cărmăneanu și la necrearea arhicreativă literare complexe a *Orbitorului*”.

Biografia lui Sergiu Comissiona

● Sub titlul *A Romanian Rhapsody. The Life of Conducător Ștefan Ceaușescu*, scriitorul canadiană Xilheis a editat și apărut biografia autobiografică a marilor dirijori, scenarii de profesorie de origine română Cecilia Burvescu, stabilită din anul '80 la Vancouver. Rod al colaborării dintre biograf și subiectul ei, până la dispartiaj marea, cartea îl reconstruiește cu minuziozitate și talent literar explorația ferecită într-o familie mic burgheză de evrei din Bucovina, adolescența sub spectrul antisemitismului fascisit și tinerețea în timpul dictaturii comuniste care reprezintă și repeta trazaică a unei burghezii în noaptea profesionalizării. Viața lui Sergiu Comissiona se schimbă radical după ce părăsește România, emigrat în Israel și apoi trăind și lucrând în Anglia și Suedia, înainte de a se stabili în SUA. Cănea îi întindezere cronologic și analitic cariera, de la violonist în orașul bucureștina la dirijor de mare notorietate internațională, folosind și materialul lui, și îl ale clar care i-au fost agroprii, omenește și profesional, însoțind angren strălucit la legăturii cu rădăcinile românești, ca prietenii și colaboratorii din țara de origine. Mai reamă muzicieri de mare, între care violonistul Victor Costanzi, dirijorii Larry Livingston și Murey Sidlin (care semnează postula volumului) și-au exprimat aprecieri superlative cu privire la muzica Cecili Burvescu.

● Pînă la 25 mai, la Muzeul de Artă Modernă din Paris poate fi vizată o amplă retrospectivă Giorgio de Chirico (1898-1978) sub genericul *Giorgio de Chirico de vis*. Tablourile picturii italiene au fost foarte dificil de reunit – explica în „Le Monde” directorul muzeului, Fabrice Hergott și curatoarea expoziției, Jacqueline Matică – fiindcă „muzeele au devenit mai reticente în a împrumuta lucrări, iar colecționarii privați pun condiții tot mai greu de îndeplinit”. Retrospectiva nu poate fi vizată decît în această primăvară și numai la Paris, în ciuda cererilor altor muzee din diferite țări de a o găzdui, cînd proprietarii care au acceptat să se lipsesc de tablourile lor pentru patru luni, din februarie pînă în mai, au cerut să fie înlocuite cu copii sau fotografii. Unele dintre ele n-au fost expuse niciodată pînă acum (anunții colecționarii privați care n-au înțeles încă sau dorința să rămîna anonimi), altele provin de la muzeul din Sao Paulo, Osaka, Stuttgart și Londra. Acest prin De Chirico, admirat universal, se opune detestabilei repetații a opereii create începînd de la mijlocul anilor '20 și pînă la moarte, în care a multiplicat hîrbuțiile de stiluri, și a copiat pe Rafael, Titian, Rubens, Guadagni și Corbelli și a recreat modernitatea stăruind superioritatea artiștilor vechi. Pînăele emblematiche ale acestei perioade, scoțite fără valoare, n-au fost achiziționate de muzee, ci dispersate în colecții particulare. Fundația Giorgio și Isa de Chirico, stabilită la Roma, a servit dintr-o intermediar pentru a se de a urma lor și a păstra discretiv asupra proprietarilor (cei mai mulți, italieni) bugete și-au împodărit saloanele cu ele). „Am găsit la particular, lucruri inimaginabile,

Elias, Veza și Georges

● În 2003, în privința lui Georges Cărmăneanu, fratele lui Elias, a fost găsit un pachet cu scrisori trimise între 1934 și 1959 de scriitor și soția lui, Veza, și care, publicate în volum, constituie un sursor român epistolar, nu doar un document literar pretios. Scriitorul de limbă germană și origine sardă, născut în Bulgaria în 1905 și naturalizat britanic, însoțit cu Premiul Nobel pentru literatură în 1981, și-a publicat între 1977 și 1985 o amplă autobiografie, de fapt un roman autobiografic în trei volume – *Faciți în așteptare*, *Limba salvată* și *Jacal printrilor* (traduse în a doua jumătate a anilor '80 de Elena Vioară la Editura Dacia, într-o versiune cum neglijează) – dedicată aceluși frate, dispărut în 1971, la 66 de ani. Vezei, care murise în 1963, și celei de a doua soții, Hera, cu care se căsătorise în 1965 și care îl dăruise o fică. În completarea la cele trei volume cu subtitlul constant *Povestea vieții*, scriitorul are un fel de jurnal pe două voci, o mănușă despre corresponsionalul european al cărui stilul îl reprezintă a fost Elias Cărmăneanu, dar și povestea de dragoste a unui trio didact. Correspondența, din care nu s-au păstrat decît scrisorile Vezei și ale lui Elias (stăpînute la lui Georges o-au pierdut sau au fost distruse) începe în 1934, la Viena, cînd autorul *Orbitor* se însoțea cu Veza, mai în vîrstă cu 8 ani decît el și pe care inițial nu o iubise, ca era îndrăgostit înalt speranța de Anna, fîca Alanei și a lui Gustav Malzer. Georges locuia pe atunci împreună cu mama lor la Paris, unde studia Medicina. Anunțat sensibil și fragil, devenit un strălucit specialist în tuberculoză și apoi contaminat și însoțit de la bolnavii, homosexual și cultivat, era iubit cu tandrețe de fratele mai mare. Veza, care-i făcuse confidențe despre infidelitățile soțului, a sfîrșit prin a se îndrăgosti de Georges. Admirabila epistolieră, marea de fratră și încrederea de spectru în libertate, și-a dovedit imposibilitatea completitudinii: „Singurii zai pe care-i căsușe, artiștii și medicali, sînt providențial frăți și am să fi putut să fie o ferecită coincidență dacă medicalul, făcîndu-și apariția, nu mi-ar fi tăiat iubirea din eu.” Scrisorile sînt, de asemenea, și cronica unei vieți de doi. În

1937, Elias și Veza părăsesc Viena pentru Londra, unde trăiesc în săracie. În 1935, apăsute și tocose aproape mobiliarul norăvaz *Orbitor*. Luatul pentru a-și însuși opera literară, exilatul Cărmăneanu cade adesea pradă unor crize de nevrotic, cînd amintirile lui se izbesc de nișurile unei realități adverse. Se zbate pentru a obține avansuri și traduceri, încează la vastul studiu *Masa și palere* și trăiește cu ajutoarea financiară a lui Georges. Depresivă, Veza îl povestește cu amănunțime acestuia „atragătoare” sună și își mărturisește dragostea care continuă să i-o inspire cumnatul. Timpul și vîntul cîntărește însă terribil pînănel, după cum arată ultima scrisoare, datată 1959, cînd Veza avea 62 de ani. Volumul *Veza și Elias Cărmăneanu – Scrisori către Georges* a fost considerat de critică o revelație și tare ne-ar plăcea să-l putem citi și în românește.

Fabrica de vise

neapărate, de mari dimensiuni – pe care vizitatorii vor avea șansa să le descopere în Fabrica de vise – arată la adresa oricîni consens artiștilor. Lui Giorgio de Chirico nu-i păsă de ce cred alții. E o formă de nebunie și de aceea opera în ansamblu apare ca o „aragă” sau ca o „capcană” – spune Fabrice Hergott. Cele 170 de pînăele ale retrospectivii arag alții la Muzeul de Artă Modernă din Paris o realizează de vizitatori. Pe lîngă catalogul de 360 de pagini al expoziției, s-au redat la Ed. Flammarion. Meserurile picturii, publicate în 1962, în care demanță „acest grup de lenese, de tineri de bani gata și de abilități care și-au spus pompos și înșuș supranatural” și în care nu e mai blînd nici cu galeriștii, criticii, meșteșugarii și colecționarii (ca excepția amestecului indieni „care i-au subit sincer pictura”).

Dustin Hoffman despre Mungiu

● Venit la Paris cu ocazia intrării pe marile ecrane franceze a comediei romantice *Las Chances for Love* de Joel Hopkins în care deține rolul principal alături de Emma Thompson, Dustin Hoffman a acordat un interviu publicității „A nous”. Dustin Hoffman – care are la activ două Oscaruri și un César de onoare – a spus că e vizat ca un actor „de modă veche”, modă anilor '60-'70, cînd rolurile nu erau „jucate”, ci trăite, cînd nu orice manechin putea ajunge star, iar Actor Studio forma „actorii-actori”. Cîm sînt Emma Thompson și el. Scos cu litera mică mari, în central pagină, e un citat despre „un demier choi de cinema”. Care nu e altul decît filmul românesc *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile* al lui Cristian Mungiu. „Este extraordinar, genosse perfect în onestitatea lui, în economia modului de a spune povestea și de a juca al actorilor. Poate că e și acesta un film „de modă veche, atunci?”